

Un pelerinaj la Sfântul Munte Athos

Despre Sfânta Icoană Prodromița, cea nefăcută de mână de om...

Ne simțim în Schitul românesc Prodromu ca acasă, pentru că auzim românește... Și, totuși, noi, românii, deși suntem mai numeroși decât grecii, sârbii sau bulgarii, nu deținem până în momentul de față o mănăstire a noastră, din cele 20 existente pe Sfântul Munte Athos, întrucât 17 sunt grecești, una este sârbească, una rusească și una bulgărească.

Cum de s-a întâmplat acest lucru care poate stârni mirarea, dacă nu cumva chiar nemulțumirea și revolta? Aflăm aici de la călugări că au existat pe vremuri chiar 180 de mănăstiri pe Sfântul Munte. Dar când au sosit ai noștri aici? Nu există date certe referitoare la descălecatul religios al monahilor români în peninsulă. Documentele imperiale de la Constantinopol dezvăluie faptul că încă din secolul al IX-lea existau aici vlahii din nord care au ajuns aici cu turmele lor până la Muntele Athos. Un manuscris vechi din Mănăstirea Costamonitou arată că primii vlahi care au pus piciorul în Sfântul Munte s-au stabilit în arealul Samariei, deasupra Mănăstirii Esfigmenu. Marii pustnici din Munții Carpați, acolo unde monahismul a dăinuit sub forma sihăstriilor vreme de o mie de ani, au pogorât la Muntele Athos pentru că au aflat că aici vor găsi o viață în reculegere și rugăciune neîncetată. Astfel, primii nevoitori români aparțin zonelor pustii din jurul Mării Lavre, Vatopedu, Pantocrator și Esfigmenu. Se crede că ai noștri nu au întemeiat o mănăstire, fiindcă trăiau izolați, mulțumiți cu viața lor de izolare în chilii și prin locurile pustii ale Muntelui Athos. Când s-au strâns cât de cât în chinovii, trăind împreună cu alți frați, s-au stabilit la mănăstirile Cutlumuș, Zografu, Esfigmenu, Pantocrator, Vatopedu, Iviru. Au fost atât de numeroși și de bine răspândiți, încât unele mănăstiri, beneficiind și de masive ajutoare ale domnilor din Moldova și Țara Românească, au fost cunoscute în unele epoci istorice chiar sub denumirea de *lavre românești*, precum Mănăstirea Cutlumuș, începând din anii 1360, ctitorită fiind în totalitate de domni Nicolae Alexandru Basarab, Radu cel Mare, Sfântul domnitor Neagoe Basarab. Din aceste motive, multă vreme s-a numit chiar **Marea Lavră a Țării Românești**, iar Mănăstirea Zografu, fiind ctitoria lui Ștefan cel Mare (1359- 1405), a fost cunoscută sub numele de **Lavra noastră moldo-românească**. Abia în secolul al XIX-lea, când apar pe firmamentul Balcanilor statele naționale, monahii români au dorit să aibă o mănăstire a lor și au întemeiat Schitul Românesc Prodromu. În textul istoriei Schitului scris de monahul caligraf Irinarh Șişman s-a consemnat și o profeție legată de întemeierea lăcașului, astfel: *Pe la anii 1337, cuviosul Marcu, ucenicul Sfântului Grigore Sinaitul, avându-și locuința deasupra Mănăstirii Lavra, pe dealul ce se numește Palama, într-o*

noapte, ieșind din chilie și stând la rugăciune, vede în partea dinspre răsărit, la locul ce se numește Vigla, o Doamnă șezând pe un tron ca o Împărăteasă, înconjurată de îngeri și sfinți, care tămătau împrejur, cântând și închinându-se Acesteia. Întrebând cuviosul Marcu pe Sfântul Grigore, starețul lui, ce însemnează aceasta, i s-a spus că Maica Domnului voiește ca în timpurile cele mai de pe urmă să ridice în acele părți un lăcaș dumnezeiesc spre slava Sfinției Sale.

Locul cel mai de cinste pe care l-am văzut în biserică este icoana Maicii Domnului nefăcută de mână omenească Prodromița și tronul Maicii Domnului Prodromița, împodobit la praznicul din anul 2013, când s-au împlinit 150 de ani de la *zugrăvirea miraculoasă* a acestei icoane. Aflăm povestea acestei icoane care nu este cu nimic mai prejos decât a altor puternice și minunate icoane de pe cuprinsul Sfântului Munte Athos. Minunea s-a petrecut în anul 1863, când ctitorii schitului, ieroschimonahii Nifon și Nectarie, au găsit un pictor foarte iscusit și cu viață curată din capitala Moldovei, pe nume Iordache Nicolau, care s-a învoit să picteze icoana după un model ce i l-au dat monahii, care i-au impus însă să țină post în fiecare zi, nemâncând și nebând până la sfârșitul lucrului la icoană în fiecare zi și tot așa să procedeze până va duce la bun sfârșit lucrarea încredințată. Bătrânul pictor din Iași a ținut post cu evlavie și a început să lucreze la sfânta icoană. Când a ajuns să picteze fața Maicii Domnului și cea a Pruncului Ei, nu izbutea niciun să termine lucrarea la aceste chipuri. Atunci, foarte mâhnit, a acoperit icoana cu o pânză curată, a înmuiat atelierul și s-a retras în chilie sa, nepricepând ce se întâmplă cu el. A doua zi, s-a trezit, și-a spus rugăciunea și a intrat în atelier. A dat la o parte pânza de pe cadrul icoanei și a rămas înmărmurit de uimire. Chipurile Maicii Domnului și Pruncului ei străluceau gata pictate și de o rară frumusețe. Dar credem că mai importantă este mărturia lui scrisă imediat după această minune și care s-a păstrat consemnată în actul original și în graiul vremii de atunci:

Anul 1863, iunie, 29

Eu, Iordachi Neculau, zugravu din orașul Eșului, am zugrăvit această sfântă icoană a Maicii lui Dumnezeu, cu însuș mână me, la cari au urmat o minuni preșlăvită într-acest chip: după ci a isprăvit veșmintile după meșteșugul zugrăvii méli, m-am apucat de chipul Maicii Domnului și di a Dm. Hristos; după ci am dat mâna întâiu și al doile, apucându-mă ca să o zugrăvesc disăvârșit, căutând eu la chipuri, cu totul au eșit dinprotivă, pentru cari fôrți mult m-am mâhnit și m-am scârbit, socotind ca me-am uitat meșteșugul. Și așa, fiind sară, m-am culcat scârbit nimica mâncând în zioa aceia, socotind că a dao zi sculându-mă sa mă apuc mai cu dinadinsul. După ci m-am

sculat a dao zi, mai întâiu am făcut trii metanii rugându-mă Maicii lui Dumnezeu ca să-mi lumineze minte să isprăvesc sfânta Ei icoană. Și când m-am dus să mă apuc de lucru „O, prě slăviti minunile Maicii lui Dumnezeu, s-au aflat chipul dres precum să vedi”.

Și eu văzând această minuni n-am mai adaos a mai pune condeiu, fără numai am dat lustrul cuviincios. Și aceasta esti povestire icoanii aceștie, și spre încredințari și știință, am iscălit însuș cu mâna mé...

(Iordachi Nicolau - Mărturia pentru Sf. Icoană Prodromița, 29 iunie 1863).

Aflăm și despre o descriere a sfintei icoane din sinaxarul zilei de 12/25 iulie, făcută de ieromonahul prodromit Dometie Ionescu, În Slujba Maicii Domnului Prodromița, 1900, astfel:

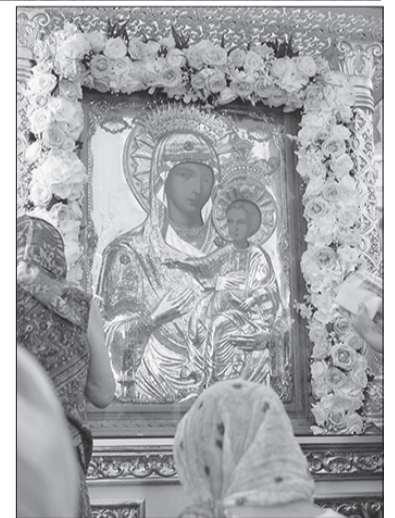
„Mărimea acestei Sfinte Icoane este în lungime de 40 ½ palme, iară latura după analoghie. Nu este făcută după niciuna din icoanele făcătoare de minuni, ci este făcută după un nou plan al zugravului. Fața ei este ca vâpseala grâului; nasul, gura, bărbia sunt foarte potrivite la măsurii, iar ochii atâta dar au ca și cum ar soarbe inima privitorilor. Cu toate acestea, căutătura este cu stăpânire și privind cineva cu înțelepciune și cu luare aminte în fața acestei Sf. Icoane va vădea caracter de mare neam amestecat cu o blândețe cu care arată că este însăși Maica lui Dumnezeu închipuită pe icoană și plină de dar dumnezeiesc. Și nu poate nimeni să o privească fără să nu simță în inima sa dulceață duhovnicească, bucurie și umilință, fără numai de va fi vreun om prea cerbicos și întunecat la minte. Că numai din privirea ei se încredințează fiecare cum că nu este săvârșită de mână de om, precum mărturisesc și streinii care vin de o vād, că nu stă numai într-un chip Sfânta ei față, ci uneori se cam smolește, alteori se îngălbenește, iar la privegherile cele de toată noaptea, la serbări împărătești și mai ales la această serbare de acum a Sfinției Sale, atât este de veselă și voioasă cum este un triadafil (sic!), încât privitorilor nu li se pare că vād chip, ci ca și cum ar privi chiar pre adevărata Maica lui Dumnezeu”.

Oare cu ce față ne va întâmpina Maica Domnului Prodromița, pe noi, nevrednicii pelerini din Bihor la slujba cea de noapte? Zăresc un exemplar de Biblie aici în sfântul schit românesc și gândul îmi zboară la momentul în care am citit pentru prima oară *Cartea Cărților*.

În frământata vară a anului 1975, după ce am căzut la examenul la filologie în București, o verișoară din satul Belejeni mi-a adus în mare secret o Biblie de mici dimensiuni cu învelitoare verde de vinilin și tipărită pe filă velină cu litere foarte mici. Problema nu era micimea literelor la un tânăr cu vederea limpede, cum eram eu pe atunci, ci micimea și învârtoșarea inimii mele, dificultatea receptării în epoca socialist-ateistă și an-

tireligioasă a mesajului divin al Cărții Cărților. Am citit Biblia, la început, ca pe un roman. Dar Biblia nu este un roman, nici măcar un *bildungs* roman. Este altfel de carte! Am reluat lectura, cu mai mare atenție și străduință, ajutându-mă chiar de un caiet studentesc pe care mi-l pregătisem din vreme, pentru când aveam să devin student la București. Lucru care nu s-a întâmplat. Cum în orice rău, trebuie să vezi și un strop de bine, am receptat căderea mea la examen ca o consecință a faptului că mă dusesem să dau examen la Filologie fără să fi citit ... chiar *Cartea Cărților*! Caietul studentesc nu s-a mai umplut de cursurile așteptate ale celebrilor profesori știuți din paginile revistelor literare, pe care le citeam cu nesăț pe atunci, ci de citate, pasaje, versete și expresii semnificative din care mi-aduc aminte și acum. „Trufia merge înaintea căderii”, „Nu se vād lucruri decât cu ochii care au plâns”, „Frumoasa fără minte este ca inelul de aur pus în râtul unui porc” etc. Mi-am dat seama că Biblia nu este o extrem de lungă povestire cu foarte multe personaje și acțiune derutantă sau o epopee iudaică, ci, înainte de toate, o carte universală de blândă dojană, de calmă învățătură, o carte mângâietoare, care face extrem de bine sufletului. După ce am recitat Biblia, nu am mai văzut în căderea mea la examen un dezastru, ci un lucru firesc, pus la cale de către bunul Dumnezeu. În cel de-al doilea an, după un *stagiu în producție la S.U.F.M. (Secția*

Uși Ferestre și Mobilă) din Ștei, stagiul necesar pentru admiterea la o facultate considerată de regim drept... politică, am reușit la examen la Facultatea de drept din Cluj. Dar tot nu am apucat să intru imediat în amfiteatrul atât de mult visat... A trebuit să fiu mai întâi soldat, chiar dacă cu termen redus, cu jurământul acela celebru învățat la Liceul din Beiuș în limba latină *Cum miles ero, numquam mea arma foedabo* (Când voi fi soldat, niciodată nu îmi voi pângări armele)... Toate mi s-au întâmplat în viață, dar absolut toate, pentru a mi se educa răbdarea... O mică mare virtute creștinească, alături de smerenie și de dragostea față de aproapele... Este seară, suntem obosiți, dar trebuie să avem răbdare... să participăm aici în Sfântul Munte Athos la sfânta slujbă de noapte la ai noștri ...

Va urma
■ Pașcu BALACI